

Більшість карт створювалось шляхом виділення певного функціонального типу територій на карті ESRI online. Ознайомитись з результатами роботи можна на сайті ДП «ДІПРОМІСТО» (<http://mrbu.maps.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=1979f9941b26405db672aac94e03a1a2>).

Впровадження нових підходів до планування просторового розвитку окремих регіонів та населених пунктів надає змогу забезпечити концентрацію ресурсів та зусиль усіх суб'єктів державної регіональної політики для найбільш ефективного розв'язання проблем на таких територіях, зменшити територіальні диспропорції розвитку за рахунок підтримки економічно найслабших регіонів.

Виділення функціональних регіонів та визначення ключових завдань щодо їх перспективного соціально-економічного розвитку може ефективно здійснюватись шляхом впровадження геоінформаційного моделювання. Поєднання методології функціонального районування та технології геоінформаційного моделювання дозволить проектувальникам вийти на якісно новий рівень виконання робіт з просторового планування регіонів та населених пунктів, наблизитись до сучасних європейських практик.

ПРАВОВА НЕЗАХИЩЕНІСТЬ МЕЖ ТЕРИТОРІЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Пєсков І.В. *судовий експерт, завідувач Херсонського відділення*

Одеського науково-дослідного інституту судової експертизи МЮ України

Колосюк А.А. *к.е.н., доцент*

Одеська державна академія будівництва та архітектури, Україна

Територія України належить до тих природних ресурсів планети, що зазнали потужного антропогенного впливу. Внаслідок зазначеного більшу частину природних комплексів держави докорінно погіршено, і тому існує нагальна потреба у масштабних стабілізуючих природоохоронних заходах. Слід зазначити, що за роки незалежності площа природно-заповідного фонду (далі - ПЗФ) України зросла більш ніж удвічі. Наразі до складу ПЗФ входять понад 8 тис. об'єктів площею понад 3 млн.га (6% території України). Зокрема до територій ПЗФ України входить 19 природних та 4 біосферних заповідника, 49 національних природних парків, 45 регіональних ландшафтних парків, 3078 пам'яток природи, 2729 заказників, 616 ботанічних, зоологічних садів,

дендропарків та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 793 заповідних урочища. Попри це, навіть така площа ПЗФ України залишається втричі меншою, аніж у більшості європейських країн, середній відсоток заповідності яких становить 15%.

На сьогодні установи ПЗФ України підпорядковані: Мінприроди, Держлісагентству, НАН, НААН, Державному управлінню справами, МОН, Національному університету імені Тараса Шевченка, Мінрегіонбуду України. Таким чином, майже 70% відсотків територій ПЗФ загальнодержавного значення перебуває у підпорядкуванні або під охороною центральних органів виконавчої влади та наукових установ.

Між тим, останнім часом в Україні спостерігається реакційний стихійний процес скорочення територій ПЗФ (природні заповідники, національні природні парки, біосферні заповідники, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, а також штучно створені об'єкти (ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва). Скорочення відбувається внаслідок правової незахищеності меж як самих об'єктів ПЗФ, так і їх охоронних зон. Так, за фаховим аналізом, одним із найпоширеніших видів спорів України у останнє десятиріччя стали специфічні спори, пов'язані із межовими конфліктами, що викликано порушеннями державних та суспільних природоохоронних інтересів, а саме - меж об'єктів ПЗФ та їх охоронних зон.

Наразі у національній судово-експертній діяльності на вирішення судової експертизи масово та активно ставляться питання щодо відповідності меж об'єктів ПЗФ та їх охоронних зон правовстановлювальним документам.

Задля отримання висновку експерта на питання "чи є порушення меж (або накладання) земельних ділянок відповідно до правовстановлювальних документів та документації із землеустрою на ці земельні ділянки?" замовник експертизи, як правило, надає на дослідження затверджені у встановленому законодавством порядку проектно-планувальні матеріали щодо організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об'єктів. При цьому, сторона спору, що ініціює захист інтересів об'єктів ПЗФ, як правило, не спроможна подати на обґрунтований запит судового експерта підтвердження прав на землю відповідного суб'єкта ПЗФ.

Між тим, земельним законодавством України визначено, що до категорії земель ПЗФ відносяться ділянки суші і водного простору з природними

комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Тим же земельним законодавством прямо визначається порядок використання земель ПЗФ. Окрім того спеціальним законом у галузі землеустрою виокремлено спеціальний вид галузевої документації під назвою "Проект землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів" за яким встановлюються відповідні межі зазначених територій.

Права на землю та обмеження у використанні земель в Україні (окрім обмежень, безпосередньо встановлених законом та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами) підлягають за законом обов'язковій державній реєстрації у порядку, встановленому законом, і є чинними з моменту державної реєстрації.

Згідно Закону України «Про державний земельний кадастр» відомості про обмеження у використанні територій ПЗФ вносяться до Державного земельного кадастру на підставі проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж таких територій та іншої документації із землеустрою.

Згідно Закону України "Про державний земельний кадастр" відомості про обмеження у використанні земельної ділянки надаються заінтересованим особам у формі витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку.

Такий витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку містить усі відомості про земельну ділянку, внесені до Поземельної книги. Складовою частиною витягу є кадастровий план земельної ділянки, сформований як вкопійовання з кадастрової карти (плану) території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Згідно пп. 3 п. 171 Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженого Постановою КМУ, починаючи із 2012р., витяг з Державного земельного кадастру надається про обмеження у використанні земель за формою згідно з додатком 46 до цього Порядку. Додатком до Витягу з Державного земельного кадастру про обмеження у використанні земель має

бути “Графічне зображення обмежень у використанні земель, меж режимоутворюючого об’єкта (за наявності такого об’єкта) на картографічній основі Державного земельного кадастру”.

У той же час чинною колізійною нормою спеціального закону у природоохоронній сфері із початку 2010р. закріплено сумнівний постулат, згідно до якого встановлення меж територій та об’єктів ПЗФ в натурі (на місцевості) їх межі визначаються відповідно до проектів створення територій та об’єктів природно-заповідного фонду. Та із якихось невідомих причин суб’єктами ПЗФ прямо ігнорується норма цього ж закону, відносно якої “межі територій та об’єктів природно-заповідного фонду встановлюються в натурі відповідно до законодавства.

За проведеним аналізом зазначена ситуація породжується декількома характерними для України правовими факторами, до яких слід віднести:

1. неузгодженість норм спеціальних законів (Законів України “Про землеустрій”, “Про Державний земельний кадастр” та Закону України “Про природно-заповідний фонд України”) у частині визначення меж об’єктів ПЗФ;

2. відсутністю належного бюджетного фінансування робіт із землеустрою, щодо формування та (або) встановлення меж об’єктів ПЗФ та внесення таких даних до державного земельного кадастру.

У наслідок вищевказаних факторів по-суті із посиланням на норми закону відбувається масове явище прямого ігнорування суб’єктами ПЗФ спеціальних норм земельного законодавства щодо оформлення прав на землю та обмежень прав на землю. Зазначеною у найкращому випадку неумисною (або непрофесійною) чиновницькою недбалістю, і що характерно в супереч національних інтересів, прагматично та масово користуються т.зв. “не чисті на руку” не тільки приватні та юридичні особи, але й навіть певні посадові особи центральних органів виконавчої та судової влади України, які уповноважені на виконання функцій держави.

Окрім зазначеного вище, питання проведення судових експертиз із питань землеустрою, де необхідно встановити відповідність меж об’єктів природно-заповідного фонду правовстановлювальним документам мають і ряд інших особливостей, що потребують подальшої розробки відповідної науково-методичної бази проведення досліджень з питань землеустрою співробітниками державних науково-дослідних установ судових експертиз із залученням провідних фахівців та науковців галузі землеустрою та кадастру.